

Smuthul i Folkeskoleloven forringer elevernes læring

En paragraf i Folkeskoleloven åbner op for, at skolerne selv kan bestemme længden af skoledagen.

Noget en tredjedel af landets skoler har gjort. Det betyder, at eleverne risikerer at gå glip af en masse understøttende undervisningstimer, som er til gavn for læringen. Smuthullet strider imod reformens intentioner, mener professor ved DPU Niels Egelund.

Af Camilla Pham Corneliussen, Lene Dalgaard Andersen, Pelle Lindegaard Bügel

En tredjedel af de danske folkeskoler har forkortet skoledagen ved at bruge § 16 b i Folkeskoleloven. En handling, som Undervisningsminister Ellen Trane Nørby, direkte har opfordret til i et såkaldt hyrdebrev til kommunerne, der blev udsendt i august 2015.

Ved at benytte paragraffen udskifter skolerne de understøttende undervisningstimer med en tovoksenordning, hvor der er lærere til i fagundervisningen. De understøttende timer var ellers tiltænkt at skabe variation i undervisningen, så børnene ikke skal sidde bag skrivebordet dagen lang. Men nu mister en stor del af eleverne de mere aktive og kreative timer. Til gengæld får de tidligere fri.

869 ud af landets 1085 folkeskoler har deltaget i en ny undersøgelse, som Epinion har lavet for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling. Her har 261 svaret, at de i indværende skoleår har gjort brug af paragraffen.

Grunden til, at nogle skoler har valgt at søge om dispensation, er, at kommunen eller skolelederen har vurderet, at det er den bedste løsning for eleverne. I udgangspunktet var paragraffen kun til for at imødegå klasser med særlige udfordringer. Men ifølge Niels Egelund, direktør og professor ved Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse, bliver paragraffen i mange tilfælde bare brugt som en undskyldning for at gøre skoledagen kortere.

“Alle klager jo over den lange skoledag. Man kan ikke åbne en avis uden at læse om det. Hvis både elever og lærere kan komme før hjem, så er alle glade. Men man mister altså muligheden for en længere og mere varieret

skoledag, og det giver eleverne et dårligere læringsmiljø” siger han.

Det synspunkt deler faglig sekretær ved BUPL (Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund) i Aarhus Lars Møller.

“Som regel er det den understøttende undervisning, man skærer væk, når man bruger paragraffen. Men på den måde fraskriver man sig de muligheder, der er i folkeskolereformen. Det er ét skridt frem og to tilbage,” siger Lars Møller.

Skolereformen har plads til individuelle ønsker

Folkeskolereformen trådte i kraft i sommeren 2014 efter et bredt forlig mellem Socialdemokratiet, Venstre, Dansk Folkeparti, Radikale Venstre og SF. Et år senere sendte forligspartierne et hyrdebrev ud til samtlige kommuner, hvori de opfordrede skolerne til at forkorte skoledagen.

Formålet med brevet var ifølge Børne- og Undervisningsordfører Anni Matthiesen (V), at gøre kommunerne opmærksom på de muligheder, der ligger i lovgivningen,

“Mange skoler har påpeget, at de har klasser med pædagogiske udfordringer. Det kan være klasser, hvor der er børn med særlige behov, og hvor man ikke kan få skabt ro. Med paragraffen kan man håndtere udfordringerne ved

at veksle understøttende undervisning til tolærordningen,” siger hun.

Det samme mener Børne- og Undervisningsordfører Annette Lind (S).

“Da vi lavede reformen, ville vi gerne lave nogle ens rammer for hele landet. Siden har nogle gerne villet veksle til en tovoksenordning af pædagogiske hensyn. Så det er simpelthen en måde, hvorpå vi kan opfylde skolerens ønske om at have en buffer,” siger hun.

Heldagsskole hitter i Viby

Søndervangskolen i Viby syd for Aarhus har man ti års erfaring med at drive heldagsskole. Her går alle elever i skole fra kl. 8.15 til 15.45 på nær om onsdagen, hvor de har fri kl. 14. Det giver en undervisningsuge på 38 timer.

Eleverne på Søndervangskolen er glade for de lange skoledage. Foto: Camilla Pham Corneliussen

“I dag har vi nogle af de bedste tilfredshedsundersøgelser. Det havde vi ikke i de første år. Men vi har valgt at holde fast i de ting, vi gjorde fra starten, også i svære tider. I stedet

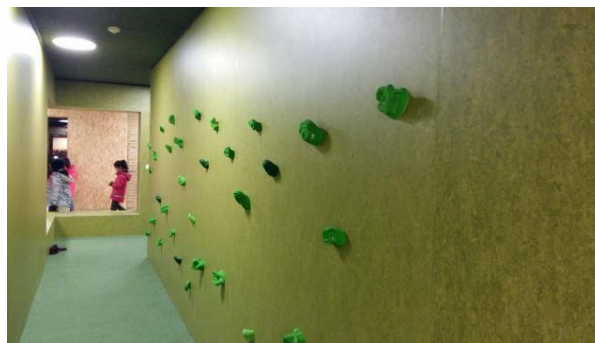
for at lave en hel masse om, har tingene fået lov til at vokse og virke,” siger Rani Hørlyck, skoleleder på Søndervangskolen.

Folkeskolereformen blev i sin tid lavet for at styrke elevernes faglighed, da alt for mange forlod skolen uden at kunne læse og regne tilstrækkeligt. Efter Rani Hørlycks mening skyldtes det, at danske børn gik for lidt i skole før reformen.

“Det er tankevækkende, at vores skoledag tidligere var meget kortere i forhold til de lande, vi sammenligner os med. Så det er måske ikke så underligt, at vores børn ikke ligger på samme niveau som de lande, når de går for lidt i skole og har for meget fritid. Flere timer og understøttende undervisning forbedrer simpelthen læringen,” siger hun.

Leg er indbegrebet af læring

Gangene på skolen er ikke bare lange og tomme. De er udstyret med klatrevægge, gynger og legestativer, hvor børnene kan brænde energi af mellem timerne. Der er heller ingen løftede pegefingre til elever, der løber på gangene.

Der er tænkt bevægelse ind i gangudsmykningen på Søndervangsskolen. Foto: Camilla Pham Corneliussen

Bevægelse er ikke kun muligt i frikvartererne, men er en fast integreret del af de fire ugentlige understøttende timer. Her indgår lektiecaféer, udflugter og besøg udefra også. Rani Hørlyck har bevidst fravalgt tovoksenordningen, fordi en længere skoledag er vigtigere.

“For os har de understøttende timer været et bedre valg end tovoksenordningen, fordi det giver eleverne mindre undervisning. De understøttende timer hænger sammen med indholdet af fagundervisningen. Det skaber en mere varieret dag for børnene,” siger hun.

Ifølge lektor ved Institut for Pædagogisk Psykologi DPU Frans Andersen er det helt essentielt, at skoledagen er varieret, hvis børnene skal få det optimale ud af undervisningen.

“Hvis man sidder ved en computer fem timer i træk, får man ondt i ryggen. Og på den samme måde med det mentale. Hvis du gør det samme hele tiden, får du mindre energi.

Variation skaber i sig selv mere effekt på læringsområdet,“ siger han.

Ekspert: Timer skal varieres

Niels Egelund er varm fortaler for en varieret skoledag med understøttende undervisning.

Det begrundes han med henvisning til to rapporter fra Trygfondens Børneforskningscenter.

“I rapporterne fremgår det tydeligt, at en længere skoledag har større effekt på elevernes læring end at have to voksne i klassen. Men vælger man tovoksenordningen, er det vigtigt at fordele ansvaret mellem de to, så den ene ikke bliver en radiatorlærer,” siger han.

Efter Niels Egelunds udsagn er det at tage på tur og at lave andre aktiviteter med til at supplere det teoretiske stof, så timerne ikke bliver for ensformige.

Alligevel har mange skoler besluttet at bruge paragraffen. Grunden er ifølge Lars Møller fra BUPL, at nogle skoler ikke ved, hvad de understøttende timer skal bidrage med, og hvad de skal stille op med dem.

“Jeg tror bare ikke, at skolerne har formået at skrue det ordentligt sammen endnu. Derfor bliver den understøttende undervisning nogle tilfældige, fragmenterede pauser. Hvis man ikke oplever, at timerne giver noget, er det nemt at skære dem væk,” siger han.

Trætte børn

Næshøjskolen i Harlev vest for Aarhus er et af de steder, som har konverteret den understøttende undervisning til fagundervisning med en tovoksenordning på alle klassetrin.

“Det har både været, fordi vi ikke har været i stand til at få den understøttende undervisning implementeret godt nok, og fordi dagen pludselig blev meget lang i forhold til før,” siger skoleleder på Næshøjskolen, Lars Mølgaard.

“En forældretilfredshedsundersøgelse fra sidste efterår viste, at forældrene syntes, at skoledagen var blevet for lang, og at det var hårdt for børnene. Nogle af de yngste faldt i søvn ved bordet, fordi de var så udmattede sidst på dagen,” siger han.

Dermed bekræfter Lars Mølgaard delvist Nils Egelunds kritik om, at paragraffen nogle steder bliver brugt til at tilfredsstille elever, lærere og forældre. Men samtidig er han af den opfattelse, at den er til for elevernes bedste.

“Flere tovoxsentimer giver flere lærere og pædagoger, som kan hjælpe børnene i de timer. På den måde har de bedre mulighed for at lykkes med at nå ud til den enkelte elev.”